KLIMATTRENDER

ETT NYHETSBREV FRÅN FUTUREWISE

— DECEMBER 2021 —

FUTUREWISE

KLIMATFÖRÄNDRINGARNA ALLTMER PÅTAGLIGA

Stranden vid Äspet i Åhus i nutid jämfört med tjugo år tidigare. Vattnet eroderar strandvallarna.

Klimatfrågan är knappast ny. Redan 1856 påvisade amerikanska forskaren Eunice Foote experimentella bevis för växthuseffekten (hon fick dock inte presentera dem på en vetenskaplig konferens då hon var kvinna, utan det fick en man göra). I detta nyhetsbrev ger vi en statusuppdatering och presenterar några aktuella klimattrender. Vi börjar direkt med den kanske läskigaste: Klimatförändringarna blir alltmer påtagliga, även i Sverige.

Sommaren 2018 var den varmaste juli i Sverige på 262 år – då mätningarna startade. Stora delar av månaden präglades av svår torka och SOS Alarm mottog tusentals larm om skogs- och gräsbränder. Ett annat exempel är Gävle som i augusti 2021 drabbades av mycket stora regnmängder vilket ledde till kollapsade viadukter, översvämmade byggnader och förstörda fordon. Listan fortsätter med exempel som stormar som knäcker skogsbestånd, hagel som slår sönder bilar och torka som sänker grundvattennivån och får fastigheter att sätta sig och få sprickbildning. Stigande havsnivåer, översvämning längs kusterna och eroderande stränder är andra konsekvenser.

Även om varje enskild lokal händelse är svår att härleda som en direkt följd av klimatkrisen så ser vi en ökning av klimatrelaterade katastrofer. De senaste 30 åren har försäkringsärenden rörande naturskador kopplade till klimatförändringarna fördubblats i Sverige. Klimatkrisen är inte längre något som bara presenteras i forskningsrapporter – utan något vi i allt större utsträckning kommer att bli ögonvittnen till.

”You’ve reached your carbon limit.” Tyvärr kan du inte köpa den där sista julklappen du önskar. Doconomy ser till att du håller dig inom de klimatmässiga ramarna.

MOT KLIMATNEUTRALITET

I takt med att klimatkrisen tilltar ökar också oron över dess negativa konsekvenser. 52 procent av svenskarna är mycket oroade för förändringar i jordens klimat, en ökning med 14 procentenheter på tio år. En allt påtagligare klimatkris i kombination med ett ökande tryck från medborgare sätter också press på såväl politiker som företag att arbeta proaktivt med miljö- och klimatfrågor.

I juli 2021 antogs ”The European green deal” som tar ut riktningen för hur EU kan bidra till att minska klimatpåverkan för att uppnå klimatneutralitet. Sammantaget är policyn ett ramverk som visar hur EU kan fasa ut koldioxid, bransch för bransch, för att nå nettonollutsläpp 2050.

Det är intressant att notera en alltmer detaljerad mätning av utsläpp och aktiviteter med negativ klimatpåverkan. Detta sker även på en regional nivå där exempelvis i Region Stockholm vill införa en lokal koldioxidbudget. Målet är en halvering de kommande fem åren. I Sverige har även ett fyrtiotal kommuner infört ramar för deras utsläppsutrymme. Och tar vi det ytterligare ett steg blir det allt vanligare att konsumenter möts av märkning på produkter med hur många koldioxidekvivalenter de genererat under tillverkning och transport. Med tjänsten Doconomy kan man också koppla sina betalkort till ett system som mäter ens personliga klimatpåverkan.

I Sverige har vi lyckats minska koldioxidutsläppen med 34 procent sedan 1990, samtidigt som BNP per capita har ökat 56 procent. Denna siffra inkluderar dock inte utsläpp som vår konsumtion och våra utlandsresor genererar i andra länder. Dessutom måste minskningen av koldioxid snabbas upp ytterligare om åtagandena i klimatavtalen ska kunna nås. Resan mot klimatneutralitet har påbörjats, men huruvida dagens åtaganden är tillräckliga är ännu oklart.

PRIS PÅ KLIMATET

Det finns många stenstatyer på Påskön – men inga träd.

Nutida besökare på den mytomspunna Påskön möts inte bara av de fenomenala stenstatyerna, utan även av frånvaron av träd. Man tror att det sista trädet höggs ner på 1500-talet. Historiskt har dock Påskön varit täckt av en djungel. Träden fyllde en viktig funktion som byggmaterial till hus, ved till eldning och förstås för transport av stenhuvudena. Påskön är ett exempel på det som kan kallas ”allmänningens dilemma”. När det finns en gemensam resurs som är fri för enskilda personer att bruka, så kommer den sannolikt att brukas – även om det är dåligt i det gemensamma perspektivet. Påskön kan därmed sägas vara en analogi med dagens klimatkris. För ett av problemen med just utsläppen är att det är väldigt billigt att släppa ut koldioxid och andra gaser som bidrar till växthuseffekten.

Att komma till rätta med klimatkrisen handlar således till stor del om att sätta ett högre pris på sådant med negativa klimateffekter. Handeln med utsläppsrätter har varit ett steg i den riktningen. I Sverige omfattar det cirka 750 anläggningar inom industri och energiproduktion, men från EU finns förslag på att utsläppsrätter även ska omfatta transporter. Detta verktyg börjar bli allt kraftfullare, priset för att släppa ut ett ton koldioxid var 2017 omkring 50 kronor, medan det 2021 stigit till över 500 kronor. Detta innebär också att investerare lockas att köpa utsläppsrätter, vilket ytterligare trissar upp priset. Förhoppningen är att stigande priser leder till nödvändiga investeringar i klimatsmart teknologi. Att bromsa den negativa klimatutvecklingen kommer i huvudsak inte att ske via förnuft och känsla, utan genom att se till att det smärtar på ett ömt ställe där alla företag och privatpersoner lätt får ont: i plånboken.

GRÖN OMSTÄLLNING I NÄRINGSLIVET

Fossilfri stålproduktion är ett exempel på den gröna omställningen i näringslivet.

Kommersiella bolag har traditionellt sett endast behövt fokusera på att öka vinsten, särskilt påtagligt för börsnoterade bolag som varje kvartal ska blidka aktieägarna med så bra siffror som möjligt. Men denna kortsiktiga vinstjakt ifrågasätts i allt högre grad av såväl kunder som anställda. Pådrivet av såväl lagstiftning som förändrade kundkrav ser vi allt fler företag, stora som små, fokusera på att minska sin miljö- och klimatpåverkan.

Många företag utlovar, precis som flera nationer, nettonollutsläpp av växthusgaser inom en viss tidsperiod, exempelvis Tetrapak, Nestlé, Cisco, IBM och Petrobras. Inom ramen för initiativet Fossilfritt Sverige har 22 branscher frivilligt tagit fram färdplaner för fossilfri verksamhet. Även många enskilda initiativ tas i näringslivet för att påskynda omställningen, exempelvis SSAB, Vattenfall och LKAB som samarbetar i projektet Hybrit för att skapa en fossilfri stålproduktion.

Allt fler kunder förväntar sig således att företagen de handlar av åtar sig att, åtminstone delvis, hantera en del av klimatproblematiken. Globalt sett menar 55 procent att de kan tänka sig att betala mer för produkter och tjänster från företag som satsar på hållbarhetsfrågor. Liknande siffror presenteras av Svensk Handel i en undersökning där sju av tio konsumenter i Sverige tycker att det är viktigt att företaget bakom produkten arbetar med både miljöarbete och socialt och etiskt ansvarstagande.

Att arbeta klimatsmart blir i allt väsentlig också en imagefråga ur ett rekryteringsperspektiv. Bland svenska ungdomar (15–24 år) uppger 69 procent att det är ganska eller mycket viktigt att arbeta för en arbetsgivare som engagerar sig i klimat- och hållbarhetsfrågor.

CIRKULÄR EKONOMI

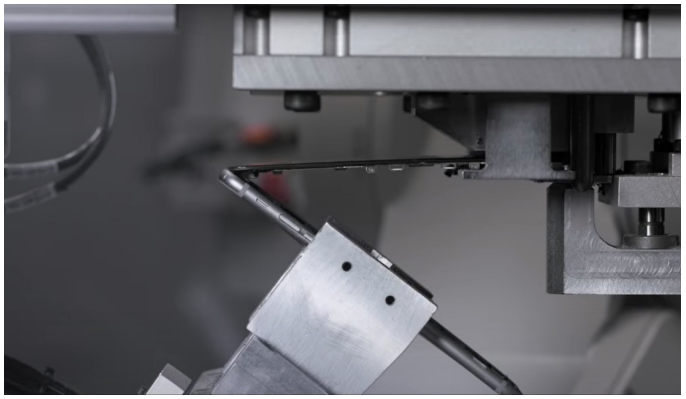

Apples robot Daiys demonterar och återvinner delar från kasserade mobiltelefoner.

Miljöhänsyn omfattar även insikten om att världens resurser är begränsade. I takt med att många människor i världen reser sig från fattigdom för att bli en del av en global medelklass blir det alltmer uppenbart att vi måste dela på jordens resurser på ett smartare sätt. Det linjära flödet att extrahera råvaror för att tillverka produkter som konsumeras och sedan slängs börjar ifrågasättas alltmer. Ett alternativt synsätt är den cirkulära ekonomin vilket innebär att produkter antingen bör vara ekologiskt nedbrytbara eller i annat fall kunna återinföras i kretsloppskedjan. Det handlar om att minimera, återanvända och återvinna.

Låt oss studera några exempel. Apple har konstruerat en robot som kan plocka sönder 200 kasserade mobiltelefoner per minut för att återvinna det mesta av råmaterialet. Toyota Material Handling har genom att öka antalet sålda andrahandstruckar minskat skrotade truckar med 22 procent på fem år. SKF erbjuder industriell återtillverkning av kullager vilket kan reducera åtgången av energi, råmaterial och avfall med 60 procent. Electrolux dammsugare består av upp till 70 procent återvunnet material. IKEA köper tillbaka och säljer begagnade möbler i alla sina varuhus. Folksam talar om cirkulär skadereglering genom återbruk och återvinning.

Samtidigt finns förstås hinder mot en cirkulär ekonomi. Svenska forskare hävdar att begreppet är diffust, att återvinningen har fysiska begränsningar och ofta är komplex, samt att det många gånger handlar om pilotprojekt som inte enkelt kan skalas upp. Noterbart är dock regeringens satsning på cirkulär offentlig upphandling som en del i budgetpropositionen för 2022.

FRAMTIDEN FÖR KLIMATET

Det står inte på förrän vi kommer att sitta med en "bug burger" på restaurangen.

Det finns många olika framtidsscenarier för hur klimatet kan komma att utvecklas framöver. Många är skräckscenarier, andra mer modesta. Men en sak är i alla fall säker. Att om kurvorna för andelen koldioxid i atmosfären inte planar ut eller minskar så kommer tumskruvarna att dras åt allt hårdare. Det är sannolikt att kostnaden för aktiviteter med negativ klimatpåverkan kommer att stiga. Då problemet är globalt och de flesta länder värnar sin inhemska industri och sina egna medborgares välstånd kan detta dels leda till förskjutningar i ekonomisk maktbalans, dels till fördömanden eller bojkotter mot länder som vägrar inrätta sig i ledet. Ett framtida "blame game" kan förstås leda till oanad global turbulens.

De som inte törs sätta sin tilltro till politiska lösningar, får kanske istället hålla tummarna för den tekniska utvecklingen. De senaste tio åren har exempelvis världens tio största bolag inom förnybar energi ökat sin kapacitet med i snitt drygt 200 procent. Även om riktningen är tydlig står sol- och vindkraft samtidigt endast för 9 procent av den globala elproduktionen. Ett annat intressant faktum är att prognoser pekar på att priset för bilbatterier vid 2023 kommer att ha nått samma nivå som motsvarande förbränningsmotorer på vissa marknader. Detta i sin tur kan innebära att elbilar kan nå en massmarknad inom kort (även om bidrag, lokal prissättning och andra faktorer kan inverka).

Mycket talar för att vi kommer att behöva lägga om vår livsstil, möjligen radikalt. Hur fördelningen av denna börda kommer att se ut i en global kontext återstår att se. Men förr eller senare, troligen förr, kommer vi se insektsburgare dyka på restaurangmenyn. Enjoy your meal!

LITE OM FUTUREWISE ERBJUDANDEN:

SENASTE KURSEN FICK MAXBETYG 5,0 I SNITT!

OMVÄRLDSANALYS

Futurewise producerar toppkvalitativa och skarpa omvärldsanalyser för just er bransch.

Vi kartlägger er marknad, gör intervjuer, letar trender, studerar alternativa affärsmodeller och sammanställer resultaten i lättillgängliga rapporter.

För att involvera personalen tar vi helst fram materialet tillsammans mer er under interaktiva workshops.

Klicka för att läsa mer om omvärldsanalys

FÖREDRAG

Vi håller upp emot 100 föredrag årligen där vi presenterar inspirerande trender och tankeväckande framtidsbilder.

Vi siktar på att underhålla samtidigt som vi delger ny kunskap och kryddar sedan med lite provokation.

Anlita Futurewise till nästa konferens, kick-off eller kundevent!

Klicka för att läsa mer om föredrag

UTBILDNING

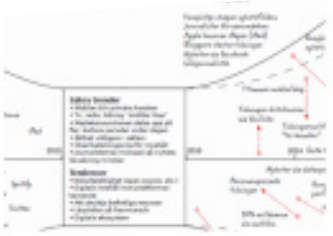

Vi arrangerar flera gånger per år öppna utbildningar i omvärldsanalys. Lär dig kombinera beprövade metoder med nya IT-verktyg för att skapa effektiva plattformar för systematisk omvärldsanalys.

Du tränar förmågan att tidigt upptäcka trender liksom hur man drar nytta av dem.

Ta två utbildningsdagar och se till att bli en grym trendspanare du också!

Klicka för att läsa mer om utbildning

FUTUREWISE